

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 10.

Lýsingaprisur fyri þettirreglur: 30 øyr. á forsiðum,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 6. mars 1934.

Kostar kr. 1,50 fjóðringsárið — Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brúvagnarstøðum
og skrivstovum. Telf. 145.

8. árg.

Hini føroysku sambands- og sjálv- stýrisbløðini

eru á einum máli, tá ræður um at leypa á blaðið »Føroya Social-Demokrat« — ja her kann sigast: **leypa á**. Men yvirhøvur er álopi so stólpur og so smá-barnslig, at tað neyvan er vert at lata við seg koma. Nú eru álopi so mong — úr Havn og úr Suðuroy — at kanska var vert at sagt eitt sindur um tey øll undir einum.

Viðvíkjandi »Tingakrossur«, so er frá okkara síðu einki annað sagt um hetta blað, enn at tað einaferð var talsmaður fyri tí sosiala hugsanini, og tað er samliga eingin lygn og eingin last. At tann maður, sum um-setti Overby's »Socialistmarch«, heilaga sang socialistanna, nevnið tað »dlop«, at blað hansara av okkum varð sagt at hava verið talsmaður fyri socialari hugsan, fæta vit ikki. — Og ikki man tað vera lygn, at »leidarar« í »Føroya Social-Demokrat« eina langa tíð vóru ávirkaðir av greinum í »Tingakrossur« — og tað er jú eingin skommi fyri nakran, at so er. At táverandi blaðstýrari av »Føroya Social-Demokrat« í »Tingakrossur« fann nóg, sum hann hevði gleði av at hava til fyrmynd, er uttan iva, tað vita vit. — Men tað verði nú, sum tað vil. — At vit vóru so djárvir at finnaft at tí, sum herra Edw. Mitens talaði um socialismu, og sakliga settu okkara hugsan móti hansara — ja, tað tykist okkum, at »Tingakrossur« heldur vera ov mikið avgjort. Ja, ja, vit skulu hava hetta í huga.

Vit ætlaðu av fyrstan tíð at svara til tað, sum stendur sum eitt »aftursvar« í »Tingakrossur« fyri 31. jan., men løtu verða av teirri orsök, at vil **sjálvstýrið** hava tøkkinu fyri tey framstigi, ið eru gjørd í Føroyum síðan 1906, so lat tað tíð hava tað ugglisi. Í Føroyum kann socialisman — sum flokkur — ikki enn hava virkað stórvegis, til tess er tíðin nóg ov stutt, men úti í øðrum londum er henni nóg av takka fyri.

Tað er sagt fyrr her, og tað má sigast aftur, at demokratiska hugsan finna vit ikki sum eyðkenni hjá sjálvstýrisfólkunum yvirhøvur, tað nýtist ikki at trætast meir um — tað sýnir seg sjálvt. Og tí standa øll vit, sum ventaðu tað, við bróstnum vónum. **Vit** vilja ikki verða við til at rópa »**afturhaldsflokkur**«! eftir sjálvstýrisfólkunum, vit skamskenda ikki gamlar vinir á tann hátt, vit vilja stóðugt lata

teir um rópinu, um teir og teirra málagn vilja verða við at bóltu seg inn á okkum, á blaðið og **persónin**, ið stendur nevndur sum blaðstýri. — Men tá blaðið »Tingakrossur« fer at sópa fyri durum hjá lítla — **n** í Føroya-tíðini — ja tá stendur vítið stillt! Lítla **n**, sum er hitt argasta sambandstrøll — **hvor** tað er veit eingin **vist** — átti tíð at fingið onkran annan láturverja enn sjálvstýrisblaðið.

Sjálvsagt fær blaðið sær ein orsaka til, at tað tekur kveisturin og fer at sópa — men smá eru kvinnurindi, og lítið skal til, tá hugurin bara er har. —

Í eini grein »skarpskeringar« brigðar »Tingakrossur« okkum, at vit ikki taka til orða um tað stríð, sum stendur millum fiskimenn og reidarar, og setur fram nokur orð, vit skrivaðu viðvíkjandi tey álop, ónavgivin maður skrivar móti okkum socialdemokratunum í okkara »forholde« til teir føroysku fiskimenninar, har vit vóru lagdir undir at »fiska« fiskarar — eitt ógviliga **groft** álop. Ikki loysir seg hjá »Tingakrossur« at styðja »Føroyatíðindi« og tess navnleysa skrivara og sópa fyri hann! At blaðstýrari »F. S.-D.«s er skúlaalarvi, vita øll — **enn** er hann tað — men hann **skrivar** ikki í, og **talar** ikki socialismu í skúlastovuni, so læt »skúlaalestarin« verða uttanfyri **her**. Nei, hann er ikki firtin, men hann veit, at føroyskir fiskimenn fara **adrastaðni**, tá teir vilja seta sínú ynski fram — yvirhøvur ið hvussu er — og blaðstýrari »F. S.-D.«s hevur talað Føroyingurs sak, Føroya fiskaranna sak. Hann hevur vent sær til formann Føroya fiskamannafelags um samvirkni, men ikki flugið andsar, nei verri enn so! Hann hevur skrivað um tey ringu viðurskifti, hin føroyski fiskimaðurin livir undir, men hann hevur ikki tikið navnleysar ábræiðslur, sum bara hava ført til, at Føroyingar eru stemplaðir **lygnarar**!

Blaðstýrari »F. S.-D.«s er hvorki ræddur ella hjartalaysur ella líkaglaður, tá tað ræður um at tala fiskamannsins sak, men hann hevur ábyrgdina fyri, hvat í blaðinum stendur, og hann leggur ikki í at rópa út í tóman heim. Tað er kanska betur at biða og so skriva nakað við fynd í, tá tíðin kemur, enn at sýna sín kærlleika til fiskararnar í berum, tónum orðum. —

Nei, har var eingin »jammur-sjorgur«, men tað er kanska ikki góður »journalistikkur« at siga sína meining, moguligvis av einum tungum hjarta: orsaka okkum, vit duga ikki enn **tann**

skrivningaháttin, sum vanligur er í bløðum okkara.

Viðvíkjandi »F. F.« og »F. S.-D.«, so liggja tey viðurskiftini aftanfyri okkara blaðstýrari, og harum koma nokur orð í eini aðrari grein, men vit vilja biðja um, at **vit** verða settir uttanfyri hesa sak! —

Ætlan okkar var, sum sagt, ikki at skriva nakað til »Tingakrossur«, men ein **kann** verða noyddur til at lata ællanina bresta, tá ov groft gongur á.

Ber tað nú móti endanum.

Nakað her fyri kundi ein í »Tingakrossur« lesa grein við oman fyri standandi yvirskrift, og týðuliga gekk tað fram av innihaldi greinarinnar, at endi sambandsflokksins er ógviliga nær. Hetta gleddi okkum fiskimenn at lesa; tí vit vita, at sambandspolitikkurin stríðir imóti smámanspolitikkinum. Ellisventulógini var kryplað á Føroya lótingi, innvalidentulógini er grivin niður, lógin um kontanta lóndindan var forðað í fleiri ár, og völdi hetta afturhald — henda forðan — at vit fiskimenn mistu í túsindatali av krónum. Vit gleddust tessvegna við boðini um sambandsflokksins undirgongd; men tá vit kanna eftir, um sambandsmenn vóru einsamallir um at krypla, grava, forða og kova okkara mál, so siggja vit tíverri, at tað er ikki so frætt. Nei, minni enn so. Hvor var tann maðurin, sum segði, at sektir ára gomlir menn nýtast ikki stundin, tí teir eru á besta aldri? Tað var ein loftingsmaður men var hann sambandsmaður? Nei, hann var sjálvstýrismaður.

Nú lesa vit iðbløðum við stórum feitum bókstavum eina ávaring frá okkara felagi og skiparafelagnum móti einum føroyskum reidara, sum sendir lista um fyri at fáa okkum at fara fyri ta gomlu kontraktina. Felagini skriva millum annað soleiðis: »Slik álop á góðan felagsskap kunna vit ikki lata um okkum ganga. Fyrr hevur alt verið so, at partarnir hava kunnað talað seg til rættis um viðurskiftini, men her tykist vera komið annað lag, og tað frá mánni, sum bert er trý ára gamal sum reidari? Hvor er hesin reidari? er hann sambandsmaður? Nei, hann er sjálvstýrismaður. Hann situr á Føroya lótingi valdur av føroyskum fiskimönnum og skiparum. Høvir nakar høyrð ella lisið mál til slíkt? Nú vóni eg, at tað ber móti endanum ikki bert hjá sambandsflokkinum, men eisini hjá sjálvstýrisflokkinum.

Einaferð máttu allir føroyskir fiskimenn og skiparar kunnað sæð, at tað ómøguligt ber til hjá okkum at velja afturhaldsmenn til okkara álitismenn á tingi. Latum okkum vakna og seta okkara egnu menn inn á ting bæði lóting og ríkisdag; men latum okkum ansa eftir, at vit ikki velja okkara menn inn í sama flokk, sum reidarar og stórbøndur sita í; tí tað vita vit, at so verða vit eins og maðurin ið hevði deyðan til guðpápa. Vit mega seta okkara menn inn á ting, men vit mega seta teir í javnaðarflokk, tá fyrstanikkuna teir varðveita okkara mál. Eg víldi ynskt at teir av mínum starvsbrøðrum, sum fáa eygum upp fyri slíkum, mega taka hesi orð við umboð í skipini og halda tey fram fyri starvsbrøðrum okkara. Tí helta eru álvarsum orð.

Fiskimaður.

Ein skattafri kommuna.

Undir omanfyrirstandandi yvirskrift hava í »Dimmalætting« tværreisor somu tíðindi staðið at lesa frá Svíriki, at tað ber til at halda eitt mannasamfelag gangandi uttan at galda skatt. — Hesi tíðindi eru so týðningamikil, at tey fyri tann skuld kundu haft fast tilhald í einum hvørjum sum helst blaði, men hví »Dimmalætting« tekur tað tværreisor upp uttan at siga nakað meir um tað, fati eg ikki væl.

Tað er væl øllum skjiljuligt, at hesin blettur í Svíriki ikki er órvísið vörðin enn allir aðrir blettir í Svíriki, ella fyri tann skuld á allari jørdini, so at tað einans harav kemur, at fólk har ikki tørvar at galda skatt, men tað einans er stýrslagið, ið veldir tað. — Tað er so væl royndur lutur og liggur so opið fyri hvønnmanns eygu, at ikki finnst so feitur blettur á jørd, at hann ikki við vinnstýri kann gerast óbúgvandi á, at tað næstan vildi verið fjáku at farið at rokna upp dæmi ella farið at prógva tað. —

Ja, hetta frá Svíriki er so satt eitt stuttligt dæmi. Tað at hesu svensku kommunu ikki nýtist at krevja skatt av sínum íbúgvum, kemur — sigur »Dimmalætting« — av, at kommunan eigur jørdini, sum høyrir til kommununa. —

Nú vil eg siga: »Lat kommununa geva sín ognarrætt til jørdina burtur til privatog, og tá vill fáa sama spelið gangandi har, sum nú gongur um alla ta sokallaðu meitadu jørd, har

menniskju ganga í soverðum villareidi, og øðrviti, at tá ið **soma** ávis kanst lesa um yvirfólkatal (Overbefolkning) og yvirproduksjón.

At tað er stýrslagið, sum hevur ábyrgdina fyri allan tann vesaldóm, sum menniskjur nú rópa um, nærsagt um allan heiminn, **tað** er ikki **at ivast í**, tí ongantíð í mannsaguni hevur verið so lætt at vinna sína føði sum tað er nú. Tí kann einki vera meira misfatandi, enn tá talað verður um krepputíð — við tí uppfatan, at tað er torført hjá fólkum sum heild at vinna tað neyðturviliga. Tað høyrst jú, at fólk brenna korn, tí ov nóg er til, meðan tey aðrastaðni vildu etið kol, um tað kundi hjálpt fyri svongd, og skip liggja still í hópa-tali, tí einki er at flyta.

Og ikki er tað **tí**, at alt er so í ólagi, at menn ikki vita hvar bágin er, ella at teir ikki hava fingið víst á, hvar bágin er. Tað er hópur av so góðum lesturi at fáa um handan spurning, at tað er ófatandi, at tað skal rína so lítið við, sum tað ger. — Fyri mer er tað, sum um fólk **vil** hava ein so leysan og órættvísan landaskipan, og við sínum orgrynni av lógpara-grafum er landaskiparin leys og einkislig. — Far tú inn í tinghús okkara ein dag, tá ein av hesum vanligu, einkisligu lógum er til viðgerar, og tú skalt fáa at hoyra málageip, sum er áhugavert á sín hátt; men kom so ein dag tá nakað er fyri, sum kanska kundi haft nakran týðning fyri fólk ella rørt við teirra dagliga virkan — tá er tegn, og tú villt fóla ein anda sum sigur: »Lat okkum sleppa av við hetta sum skjótast.

Tað er ofta framborið og so skilgott prógvað, hvar báðin er, at eingin hevur boðið til at mótmæla tí: **Tað fyrsta sum er at gera er at avskera allan ognarrætt til náttúrskap ting**, og tá vit vinda eyguni til okkum sjálvs, er tað stuttligt at vita, at her heima í Føroyum hava líka kraftigar gerðir verið gjørdar fyrr — i. d. tá tikið varð av jørðahvalinum, ella tá handilsrætturin við brennivini varð tikin frá nokrum handilsmonnum, ein rættur teir sjálvir høvdu keypt fyri egnan pening — eg havi einki høyrð um, at teir finga nakað endurgjald fyri tað. — Hetta var eitt stórri »**indgreb**« í lann privata ognarrættin enn i. d. at taka ognarrættin til jørdina — í hvussu er, so leingi tað ikki er fost fólkaskipan, er tað óloyviligt, rættisliga sætt, at lata jørd vera privatog.

G. E.

